

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР.

№ 25 (1559) Аўторак, 28 сакавіка 1961 года Цана 4 кап.

НА РУБЯЖАХ СЯМІГОДКІ

На Мінскім аўтамабільным заводзе па ініцыятыве грамадскіх арганізацый быў устаноўлены пераходны Чырвоны сцяг імя XXII з'езду КПСС для ўзнагароджання іх чхаў-пераможцаў у спартыўных і іншых галінах.

Надаўна падаведзены вынікі сацыялістычнага спартыўнага змагання. Перамаглі інструментальны і сярэд пераможцаў-рабочых інструментальнага цэха пачаснае месца займае ўдарнік камуністычнай працы Віктар Іваню.

Работа ўдзельніцтва чхаў-пераможцаў і Віктар Іваню, якога вы бачыце на здымку за вымярэннем зубоў шасцірады, сістэматычна выконвае план на 140—150 працэнтаў пры высокай якасці апрацоўкі дэталяў.

Ударнік камуністычнай працы Віктар Іваню разам са сваімі сябрамі па гэтым старым майстрам гарацых штампаў П. Ешчанам, токаркам участка нармалей Е. Карчэўскай і многімі другімі абавязаліся не выпускаць з цэха пераходны Чырвоны сцяг імя XXII з'езду КПСС.

Фота Ул. КРУКА.

ГЭТАЯ СЦЕЖКА СТАНЕ ШЫРОКАЙ ДАРОГАЙ!

14 сакавіка г. г. наша газета змясціла перадавы артыкул «Няхай гэтая сцежка стане шырокай дарогай». У ім ішла гаворка пра ініцыятыўны калектыў тэатра імя Янкі Купалы, які знайшоў новыя дзейныя формы творчай даламогі мастацкай самадзейнасці. Наш карэспандант звярнуўся па тэлефоне да дырэктара тэатра імя Янкі Купалы І. Дорскага з просьбай расказаць, што мяркуецца зрабіць у гэтым напрамку шчыбія майстры сцэны.

— Наш тэатр сістэматычна паказвае свае спектаклі ў раённых цэнтрах і калгасах Віцебшчыны, — сказаў І. Дорскі. — Будучы там, нашы акцёры і рэжысёры нярэдка сустракаюцца з мясцовымі драматычнымі гурткамі і калектывамі.

Але мы лічым, што даламога драматычнай самадзейнасці павінна быць больш глыбокай і змястоўнай. Таму да раз-за год тэатр сумесна з абласным Домам народнай творчасці праводзіць семінары кіраваных мастацкай самадзейнасці. На гэтых семінарах майстры сцэны вышукваюць, чытаюць лекцыі і г. д. Наш тэатр паставіў сабе за мэта даламогі драматычнай самадзейнасці і асабліва народным тэатрам узніць іх творчую культуру на больш высокім узроўні. Да народнага тэатра зараз прад'яўляюцца высокія патрабаванні і ім трэба даламагаць. Мы лічым вельмі важнай формай даламогі ўдзел прафесійнальных майстроў у самадзейных спектаклях. Але гэтым нельга абмяжоўваць уплыў прафесійнальнага тэатра на самадзейны. Гэты уплыў павінен быць больш шматгрудным.

Рэжысёры і акцёры нашага тэатра часта выязджаюць у народныя тэатры для кансультацый. Там часта можна сустрэць рэжысёра Б. Браганацка, Ю. Собалева, акцёраў Ц. Сярэйчыка, С. Казлова, В. Левіна і інш. Яны кансультуюць і абмяроўваюць з паставановамі калектывамі новае спектаклі народнага тэатра. Такія абмеркаванні ператварыліся ў своеасабліва творчыя семінары, якія прыносяць вялікую карысць самадзейным артыстам.

Час ад часу ў Віцебск прыязджаюць народныя тэатры са сваімі спектаклямі. Мы скорыстоўваем і гэтыя прыгоды, каб даламагаць самадзейным артыстам. Так, дзямі мы абмеркавалі з Пастаўскім тэатрам яго спектаклі, якія ён паказваў у Віцебскім Пастаўскім артыстычным тэатры. Пастаўскія артысты шырока дэкавалі коларытам за таварысцкую размову пра іх творчасць.

Для ўзніцця майстэрства і творчай культуры вельмі важнае каб самадзейныя артысты часцей знаёміліся з паставановамі прафесійнальных калектываў. Таму мы сумесна з Віцебскім аддзяленнем БТ, запрашаем на нашы спектаклі рэжысёраў і артыстаў народнага тэатра. У нас у гэтых п'яніх б'ывалі ўжо самадзейныя артысты Палацкага Багушэўскага народнага тэатра. Мы абмеркавалі з імі спектаклі нашага тэатра «Лявоніха», «Завольскія рабыны», «Крыжыцкую гісторыю».

ГЕРОІ НАШЫХ ДЗЁН

У гэтай жанчыны твар густа спісаны зморшчкі і ў той жа час, моладу. Моладу яна ўсімкіаеца. Моладу глядзяць яе жвавыя блакітныя вочы. Ды і па чхавя яна не старая. Ей ідзе сорака чхвэрты...

Размаўляючы з жанчынай, гляджу на яе і думаю: «Толькі ў цяжкай мінуцы твае зморшчкі наводзяць на шчыбе старасць. Мусіць, так было месіцы тры назад, калі ты толькі перайшла на адстаўку, ды якую там адстаўку — на зяндэбаную, закінутую фарму».

У кожнай са зморшчак, якімі ўсе яны гэты твар, — свае мінулае, свая гісторыя. А ўсе яны разам — аповесць пра нялёгкае, але светлае жыццё, аповесць хвалюючая і непаўторная.

«Дзе Марыя Барысаўна Карнушкі агудылі з лесам нашай краіны. Нават нарадзіліся яны ў адным і тым жа сямнацім годзе. «Табэ, Марылька, можна і метрыку не выкапіта, — і без яе памятаў будзем, калі ты нарадзілася», — жартуе, нахіліўшыся над новаароджанай сямнацімі блізкая Барыса Калеяў.

«Станавілася на ногі краіна Савецкаў, падрасталі і Марылька. А калі па вёсцы Сямнацім пайшоў з вуснаў у вусны новае слова «калгас», Марылька ўжо ішоў сямнацім год. Яна думала пра сваё месца ў жыцці. З тых незабытых дзён і пачалося яе працоўнае жыццё. Як адной з першых калгасных актывістак. Марылька пранавала ства трактарыстай. Затым яна была бригадзірам трактарнай бригады.

Памятае, даламагала ў полі трактарыстэ завесці матор. І раптам трыжыны крык:

— Вайна!

Мабыць, гэты крык і пакінуў першую зморшчынку на твары.

Вайна абдала яе ў мужа, брата, многа здароўя. А колькі перанесла дожд. Ды хіба вызначыць той рахунак, які можна прад'явіць вайне Марыя?

А калі сямнацімі жанчыны і дзяду (мужчыны ў вёсцы не было) сабраліся на свой першы пасляваенны сход і пачалі вырашаць, каго ж вылучыць

ЯК СОНЦА ў КРОПЛІ

старшынёй калгаса, — выбар выпав на Марыю.

Марыя Барысаўна ўзялася за справу. Ад калгаса ж вайна пакінула толькі адну назву. Як кажуць, не было ні каля, ні звера. «Дзяржава чым магла, тым даламагала. А затым Марыя сказала: прыйшлі мужчыны з фронту, няхай яны кіруюць, а я пайду на самую цяжкую работу.

І пайшла. І ў агароднай бригадзе працавала, і цялят вырошчвала. Затым вылучылі Марыю Барысаўну за гадзінцай фармы. Тут яна як бы знайшла ішч адно прызыванне.

«Карнушкінаўская гвардыя» (так пачалі называць сямнацімі дзяржаўна трывала заявавала першынство ў калгасе, а калгас выйшаў па вытворчасці малака на першае месца ў раёне. Калі райком партыі на нарадзе перадаваў уручца калгасу пераходны Чырвоны сцяг, старшынёй арцелі імя Леніна Аляксей Шукеніч запятаў Марыю Барысаўну:

— Ну дык як, Барысаўна?

Яна зразумела, што мае на ўвазе старшынёй.

— Загаданае, Аляксей Іванавіч, шч пра раісаць?

— Проста рассяя?

Прыняла Марыя Барысаўна ўсе фармы, якія ёй ў Гарадзі. Прыгледзлася бліжэй да сваёй новай гаспадаркі. Са 107 кароў звыш 40 ішч старыя, без зубоў. Амаль стодкалі ж было ялавых. Не лешч выгладзі і свіні.

— А дзе чырвоны куток? — запятаў Марыя Барысаўна ў дзяржаў.

Жанкі перагледзілі: «Быў некалькі.

З невясёлымі думкамі Марыя Барысаўна вярталася вечарам дамоў, у Сямнацім, старалася не думаць аб фарме. Трэба было супакоіцца. Як забудзец ў такім выпадку, яна пачынала думаць пра сына Яўгена. Яму толькі сямнацім год, а ўжо мае тры спецыялізацыі — трактарыста, шафэра і токара.

Назаўтра Марыя Барысаўна прыйшла на фарму са шпалерамі.

— Пачынаць будзем з чырвонага кутка, — сказала дзяржаў.

Дзяркі недаверліва паглядзелі на Марыю Барысаўну і размыліся хто куды. Давялося адной упрыжыць чырвоны куток. Паглядзелі-паглядзелі збоку дзяркі і сталі падхыльвацца на даламогу. Спачатку — Настасся Мельнікіна, за ёй — Уляна Корзікава і Ганна Хількевіч. Прывялі ў чырвоны куток стол, крэслы, тумбачкі, літаратуру...

Прайшоў каля двух месяцаў. Жанкі не звярталіся ўжо да Марыі Барысаўны афіцыйна на «я», а проста гавораць: «Ты, Барысаўна». Яны пераказалі, што і даламоцую аплату ім будучы выдываць рэгулярна, што кармы для жывяль будучы адпуская яе кае быць.

І ў самой Марыі Барысаўны зноў моладу спецыялізацыя вочы. Дзяўшэ! Такі экзамен вытрымала. Яшчэ раз пераказалася, што любяя справа пад сілу, калі працаваць дружна, калектывна.

На сходзе ў Гарадзі мержвалі, каго паслаць дэпутатам у абласны Савет. Некалькі чалавек у адліг голас казалі: «Барысаўна! Марыю Барысаўну Карнушкіну!» У дзень выбараў усе аддалі за яе свае галасы...

Не цяжка загадацца, у чым сакрэт моладосці Марыі Барысаўны. Як ранішняя сонца ў кроплі расы, свеціцца ў яе лёсе суровы, але светлы лёс Радзімы. Свеціцца і налягае яе той зайдзёрашні маладосцю, якая непалаудна часу.

А. ВЯРЦІНСКІ.

Рагачоўскі раён.

ПЯТЫ КАРАБЕЛЬ-СПАДАРОЖНІК ПРАКЛАДВАЕ ШЛЯХ ЧАЛАВЕКУ ў КОСМАС Паведамленне ТАСС

У адпаведнасці з планам работ па даследаванню касмічнай прасторы, 25 сакавіка 1961 года ў Савецкім Саюзе на арбіту вакол Зямлі выведзены пяты карабель-спадарожнік.

Асноўнай мэтай запуску з'яўляецца далейшае адпрацоўка канструкцыйнага карабля-спадарожніка і ўстаноўленых на ім сістэм, прызначаных для забеспячэння жыццяздольнасці чалавека пры падлёце яго ў касмічнай прасторы і вяртанні на Зямлю.

Карабель-спадарожнік рухаецца па арбіце, блізкай да раўніковай — перыяд абарачэння 88,42 хвіліны, вышыня перыгея — 178,1 кіламетра, вышыня апогея 247 кіламетраў ад паверхні зямлі і нахіленне арбіты да плоскасці экватара 64 градусы 54 хвіліны.

Вага карабля-спадарожніка 4,695 кілаграмаў без уліку вагі апошняй ступені ракеты-носібіта.

На карабель-спадарожніку была ўстаноўлена кабіна з паддоследнай жылівельняй — сабакам «Зорчак» і іншымі білагічнымі аб'ектамі, а таксама тэлеметрычнай і тэлевізійнай сістэмай, радыёсістэмай для траекторных вымярэнняў і апаратура радыёсвязі.

Бартавая апаратура карабля працавала ў палёце нармальна.

Пасля выканання намечанай праграмы даследавання карабель-спадарожнік у той жа дзень па камандзе зрабіў паспяховы зусек з арбіты вакол Зямлі і прылягліся ў задзежны раён.

Папярэднія абследавання карабля-спадарожніка, які прылягліся, паказалі, што паддоследная жылівельня адчувае сябе нармальна.

У выніку праведзенага запуску пятага свецкага карабля-спадарожніка і паспяховага спуску яго з арбіты атрымана вялікая колькасць каштоўных даных як аб рабоце канструкцый карабля і яго сістэм, так і па характары ўплыву ўмоў палёту на жывыя арганізмы.

У дзяржаўны час праводзяцца вывучэнне апрацоўка гэтых даных.

Над білагічнымі аб'ектамі, якія зрабілі падлёт, устаноўлены нагляд.

Хата-мазанка? ДОБРА!

Даўно наша грамадасць узяла пытанне аб перадачы калгасных лясных масіваў дзяржаве. Вядома, такая перспектыва пахожа многім старшынёў сельскагаспадарчых арцелей. «А што, калі і спраўдзіцца забяруць ад нас лес? Навошта, каб ён «прапаў», — думаюць яны і стараюцца вышчыну са свайго «залежнага сібра» ўсё, што толькі можна. Высякаюць яго на жэрды, слупкі, штакетнік і г. д.

І не дзіва, што ў калгасе нашай рэспублікі амаль не засталася спелага лесу.

Старшынёў многіх арцелей і калгасніц даўно абаяюць парогі раённых і абласных арганізацый і пошукаў будаўнічых матэрыялаў.

«Вярнуцца! Трэба будавацца, а лесу няма», — пішучы яны і ў рэспубліканскія ўстановы.

Даўно чую такую трываю сцягона. На тэрыторыі амаль кожнага калгаса можна знайсці пясок, гравій, шчыбен, гліну, камень, шлах і будыні з такіх матэрыялаў даўгавечныя, вогнетрывалыя. Больш таго, затыры грашовыя сродкі на іх узяццё ў параўнанні з пабудовамі з дрэва, як паказала практыка, зніжаюцца на 50—60 працэнтаў.

У апошні час у малалясных раёнах рэспублікі забаронена арганізацыя «Міжкалгасбуда» выкарыстоўваць лес на сцены жылых будынкаў, грамадскіх і жылвагадоўчых пабудоў.

Аднак у многіх раёнах знаходзяцца сельскагаспадарчыя арцелі, якія выдучы будаўніцтва сваімі сіламі. Гэта пераважна тыя гаспадаркі, дзе ёсць ішч спелы лес.

Будаўніцтва на вёсцы з кожным годам узрастае. Яно патрабуе ўсё больш і больш дэталяў з дрэва. Неўзабаве мы можам апынуцца ў такім стане, што дывяццата прывольніць за тры тысячы кіламетраў для аконных рам, дзвярэй, крокваў, блэк...

Панічона-заходняя частка рэспублікі надзвычай багатая на камень. Хто быў, напрыклад, на Бягомльшчыне, Ашмяншчыне ці Мядзельшчыне, той, відаць, не раз задумваўся пра гэтыя багаты, якія ляжачы пад абалал дарогі і якімі ўсеяна поле.

Вядомы самых розных форм і памеру даводзіцца аб'ядаваць на прасялячых дарогах Смагонскага раёна. Яшчэ ў мінулае стагоддзі тут на хутары Кушыны беларускі парт Францішак Багушэвіч пабудоваў каменны і гліняны калектываў, якія захавалася да нашых дзён. Гэтым самым, як расказвае мясцінны паэст Станіслаў Канстанцінавіч Аляхновіч, Ф. Багушэвіч хацеў паказаць сяляннам, што будаўніцтва з такіх масювых матэрыялаў дасяць магчыма і захаванне нашых лясных багачы, ачышчэнне ад каменя палеткі. І вельмі шкада, што праўдлезна калгас імя Жданава не выкарыстоўвае слухай парадка свайго зямляка. Тры гады назад побач з мураванай каменшай, якую калісьці пабудоваў Ф. Багушэвіч, арцель пабудоваў з лесу аўчарню і іншыя грамадскія будыні.

Усе мы памятаем, з якой палымнай прамавай у абарону «залежнага сібра» і за шырокае выкарыстанне ў будаўніцтве масювых матэрыялаў выступіў на XXII з'ездзе КПБ Яўген Колас. «Таварышчы! — гаварыў народны паэст. — Уявім сабе, што мы ачышчалі нашы палі ад каменя, ад шматлікоўных валуноў. Што ж мылі б мы ў выніку гэтай вядоў, карыснай і дужа патрэбнай працы? Мы павялічлі б узрадлівасць засмечаных каменімі палёў самай перацэнтаў на 50. У нас быў бы створан вельмі значны фонд будаўнічых матэрыялаў — для пракладкі дарог, для бруквавання вуліц у гарадах і сёлах, да таго ж з каменя можна нарабіць брусчаткі. Камень — дасканалае матэрыял для будавання скацінчых дзвярэй і розных памяшканяў для жылывель і складу для сельскагаспадарчых патрэб. А будыні, узведзеныя з каменя, вечныя, трывалыя і не падаюцца пажарам. Апроч усяго, мы далі б хоць невялікую перадычку нашым многакаталым лясам».

На жалі, мы яшчэ мала звяртаем увагу на каштоўнае будаўнічае багацце, якое ішч раз валецца ў нас пад нагамі. У свой час ішла кампанія па ачышчэнні палетак ад каменя. Адна яго звалілі ў крушні, другія — ім засыпалі гаці, выбоіны, на дарогах, трыця — кідалі яго ў старыя кар'еры. Праўда, былі іныя і яшчэ ёсць) рушчыя гаспадары, якія ставіліся да каменя як да

каштоўнага будаўнічага матэрыялу. На тэрыторыі Старобіншчыны ў параўнанні з многімі раёнамі Гродзенскай і Віцебскай абласцей не так і многа валецца каменя. Тут праўдлезна калгас «Чырвоны пушчавец» нават паціла адрозу навушымі грашымі за камень, дзе б ты яго ні сабраў. Сельскагаспадарчы арцель прымяніла гэты матэрыял на будаўніцтве школы, клуба і многіх іншых грамадскіх будынкаў.

За апошні гады ў рэспубліцы сям-там з'явіліся жылва дзямі з фібралітавых пліт, з гравіта-блокаў, гліна-плечаневыя і інш. Праўда, на вёсцы пра іх мала хто ведае. А глінабіта і саманнае будаўніцтва атрымала падтрымку толькі пры ўзяццё ішч жылвагадоўчых, культурна-будаўнічых і грамадскіх пабудоў у калгасах.

Чаму ж індывідуальныя забудоўшчыкі пагардаюць такім выгядным і таным метадам будоўлі? Многія калгаснікі перакананы, што хата-мазанка ў ўмовах Беларусі сабе не апрадаючы.

— У нас залішне шмат вёгліца. На Украіне справа ішчшая. Там не так часта ідуць дажджы, — расказвае забудоўшчык.

Такія довады зусім не абгрунтаваны. Напрыклад, у цэнтральнай частцы Украіны, Кіеўскай абласці, гадзавая колькасць ападкаў у сярэднім складае 500—600 мм, а ў Гомельскай і Магілёўскай абласцях — 550—600 мм.

Выходзіць, амаль няма ніякай розніцы. Мы проста прымыклі за веку ў век будаваць усё з дрэва і лічым, што ішчшы нельга.

Адсутнасць дзейснай прапаганды (дэжы, гутарак, нагляднай агітацыі, літаратуры) — аось што ў значнай меры, на нашу думку, стрымалі вельмі шырокае прымяненне таных масювых матэрыялаў у жылывель будаўніцтве на вёсцы.

У сельскай, у калгасных клубах чхтайшыя лекцыі на самыя разнастайныя тэмы. З расказаў мы аб сваім вопіце працы часта выступаюць перадавы сельскагаспадарчыя вытворчасці. Аб музыцы, мастацтве і літаратуры выдучы размову работнікі нашых тэатраў і калектываў. А хто называе спецыялістамі і які б выступіў перад калгаснікамі з палітычнымі лекцыямі пра перавагу глінабітных, шлахабетонных і іншых жылывель будынкаў з масювых матэрыялаў над драўнянымі? На жалі, такі прыклад нямае знайсці.

Не так даўно ў клубе калгаса імя Ільіна Быхаўскага раёна зайшла гутарка аб патрэбах забудоўшчыка. Уся размова зноўлілася да аднаго: цяжка дастаць лес. Кажі калгаснікі вырашыў паставіць новую хату, дык яму даводзіцца лішч заявы ў сельскі Савет, праўдлезна арцель, у райвыканком і г. д. Усеоды ён прасіць дрэва толькі на капіталыны рамонт свайго старога будынка. Назаўтра будоўшчык пачынае ставіць дом, паліца нават і не такі, які б яму хацелася.

— А гліна? — падказалі мы. — Чаму б, яе не выкарыстаць? Яна ж у нас на кожным кроку ёсць.

— Навучыце, пераканайце, што гэта добра, дзякуй скажам, — адказвае калгаснік.

І спраўдзі, яны маюць рацыю.

Трактарыст арцелі Іван Букетаў першы пачаў будаваць паставіць дом са шлахабетону. Два гады будаваў яго будоу, а выйце толькі адны сены.

— Усё даводзіцца рабіць самому «на вочку» і праектаваць, і лешч разлічы, — расказвае ён. — А цяпер воль лямаю галаву, як паставіць крокмы, дах, да дастаць лесу на вокны, дзверы, столь, падлогу...

(Заканчэнне на 3-й стар.)

22 падшэфных калектывы

У перадавым артыкуле газеты «Літаратура і мастацтва» «Няхай гэтая сцежка стане шырокай дарогай» узятыя важныя пытанні, якія хвалююць і калектывы тэатра оперы і балету. Мы таксама, як і калектывы, узялі на імям творчую даламогу мастацкай самадзейнасці.

Вялікае месца ў нашых абавязках, прысвечаных XXII з'езду партыі, займаюць творчыя ісправданні тэатра на вёсцы, на прадрывах і новабудоўлях Мінска і рэспублікі.

Амбіцыйныя гістарычныя рашэнні партыі аб эстэтычным выхаванні працоўных, дзяржаўны Мэстэцкі музей БССР у бліжым годзе значна актывізаваў работу па прапагандзе беларускага вывучэнчага мастацтва.

У абласных і раённых цэнтрах рэспублікі музей арганізаў 40 рэспубліканскіх выставак, на якіх будучы экспанаваліся жывяль і графіка беларускіх мастакоў. Да XXII з'езду партыі музей стварыў два камплекты выставак. Іх тэма — сацыялістычнае будаўніцтва ў творчых беларускіх мастакоў. Гэтыя выставкі сьветла рабудоў на будынішчых будоўлях — самігодкі — Салігорскім калійным камбінаце, Палацкім нафтапрацоўчым заводзе, іх паглядзела тычы Гродзенскага тонкасконнага камбіната, чыгуначнікі Гомеля, жыжыры Оршы, Баранавічы, Віцебска, Бабруйска і іншых гарадоў Беларусі.

Навуковыя супрацоўнікі музея ў кожным пункце, дзе будучы выставкі, працягваюць локчы аб беларускім вывучэнчым мастацтве.

Мы ўзялі на сабе абавязальства працягваць 40 лекцый па беларускаму вывучэнчому мастацтву для калгаснікаў Мінскай вобласці.

ПЕРАСОЎНЫЯ ВЫСТАЎКІ, ВІЯЗНЫЯ ЛЕКТОРЫ

Апрача таго арганізаўваюцца выязныя лекторыі на заводзе аўтамабільнага машынабудавання, дзе матэрыялы ліній, на радыёзаводе, дзе супрацоўнікі музея працягваюць цыкл лекцый «Буйнейшыя майстры мастацтва».

І. ПАНЬШЫНА, намеснік дырэктара на навуковай частцы Дзяржаўнага Мастацкага музея БССР.

ЛЕТАПІС МУЖНАСЦІ

БАБРУЙСК. Мясцовы ірэнэаўчы музей стварыў ініцыятыўнае аб'яднанне — Герою Савецкага Саюза. Сабраны іх партрэты, запісаны расказы пра подзвігі. Выважанец бабруйскага намясцола Н. Ісілю і гадзі Вялікай Айчыннай вайны. Яшчэ ў 1960 г. Беларусь пачала паставіць у Кубу магучыя грузаваы машыны. Адрозка іх працягваецца. Год толькі пачаўся, а больш ста мінскіх самазвалаў ужо накіраваны ў даліну Кубу. Работнікі Мінскага аўтамабільнага завода з вялікай любоўю выконваюць заказы сіброў.

Для рэвалюцыйнай Кубы Пашыраюцца эканамічныя сувязі паміж працоўнымі Беларусі і Кубы. У 1960 г. Беларусь пачала паставіць у Кубу магучыя грузаваы машыны. Адрозка іх працягваецца. Год толькі пачаўся, а больш ста мінскіх самазвалаў ужо накіраваны ў даліну Кубу. Работнікі Мінскага аўтамабільнага завода з вялікай любоўю выконваюць заказы сіброў.

Старэйшая салістка, персанальная пенсіонерка В. Валчанеца кансультавае калектываў Беларускага аўтамабільнага завода.

Нашы сувязі з мастацкай самадзейнасцю ішч больш будучы пашыраюцца.

В. БОБРЫКАЎ, сакратар партарганізацыі тэатра оперы і балету.

У братнія рэспублікі Творчая канферэнцыя

Беларускі народны аркестр выехаў на гастролі ў Прыбалтыку. Першыя канферты артысты дадучы ў Калінінградскай вобласці. Затым яны наведуюць Літву і Латвію. Для слухачоў братніх рэспублік падрыхтавана вялікая праграма з твораў беларускіх кампазітараў, урыўкаў з класічных твораў.

Беларуская тэатральная таварыства арганізавала ў Тэатры оперы і балету творчую канферэнцыю «Сучаснасць і музычны тэатр». З даламогі выступілі тэатральныя крытыкі В. Вандалова і Н. Эльш (Магска). У абмеркаванні даладучы прынялі ўдзел артысты І. Далацін, І. Савельева, І. Абрамці і інш.

І М П Р Ы С В О Е Н Ы Ё Г А Н А Р О В Ы Я З В А Н Н І

Майстар народнага танца... Гэтая годніца заставіла нас задумацца пра тую частку мастацтва, якая з'яўляецца асновай культуры. У нашым часе гэта тэма, якая выклікае жвавыя дыскусіі. Мы пачынаем разглядаць гэтыя пытанні з новай перспектывы. Гэтыя думкі мы хочам падзяліцца з нашымі чытацямі.

Заслужанаму артысту БССР Давыду Валішчыну Канстанцінавічу прышч прызначэнне гледачоў вобраз Лені і балет «Снежная грому». Гэта герой мужым, артыст вельмі высокай гуманістычнай ідэалам.

Такім жа іспехам нарыстаўца выступленні артыста ў балетах «Лебядзінае возера» (Зігфрыд), «Блакітны Дунай» (Франц), «Спячая прыгажуня» (Дэпрэ).

Бабруйскае тэатр — адзіны пераможца тэатр у рэспубліцы. Асноўным яго спектаклем прызначаны для гледачоў асці. Ён заслужыў пашану ў нагляднасці. Тэатр актывізаваў работу з беларускімі драматургамі. Многія іх п'есы тут упершыню ўбачылі свет. У гэтым вялікае заслуга галоўнага рэжысёра і акцёра тэатра Арнадзева Аркадыя Станіслававіча, які цыпер атрымаў званне заслужанага артыста БССР.

Мінскае добра ведаюць заслужанага артыста БССР Эдзітону-Весніну Ліавіту Салімонаўну — артыстку рэспубліканскага Русскага драматычнага тэатра імя М. Горькага. Сярод лепшых ролей сымраных артысткай. — Каці («Два капітаны»), Святлана («Не сабрый»), Каці Родазубова («Варячы»), Паама («Не называючы прозвішча»). Ніла Сініца («Вараншчына»).

Мінскае добра ведаюць заслужанага артыста БССР Эдзітону-Весніну Ліавіту Салімонаўну — артыстку рэспубліканскага Русскага драматычнага тэатра імя М. Горькага. Сярод лепшых ролей сымраных артысткай. — Каці («Два капітаны»), Святлана («Не сабрый»), Каці Родазубова («Варячы»), Паама («Не называючы прозвішча»). Ніла Сініца («Вараншчына»).

Мінскае добра ведаюць заслужанага артыста БССР Эдзітону-Весніну Ліавіту Салімонаўну — артыстку рэспубліканскага Русскага драматычнага тэатра імя М. Горькага. Сярод лепшых ролей сымраных артысткай. — Каці («Два капітаны»), Святлана («Не сабрый»), Каці Родазубова («Варячы»), Паама («Не называючы прозвішча»). Ніла Сініца («Вараншчына»).

Мінскае добра ведаюць заслужанага артыста БССР Эдзітону-Весніну Ліавіту Салімонаўну — артыстку рэспубліканскага Русскага драматычнага тэатра імя М. Горькага. Сярод лепшых ролей сымраных артысткай. — Каці («Два капітаны»), Святлана («Не сабрый»), Каці Родазубова («Варячы»), Паама («Не называючы прозвішча»). Ніла Сініца («Вараншчына»).

СВОЕЧАСОВА І СЛУШНА

У артыкуле В. Шыдлы «У даролага—сямігадзінны рабочы дзень. А ў школьніка?» («Літаратура і мастацтва» ад 10 сакавіка г. г.) узята вельмі прычына пытанне аб прамернай нагрузцы школьніка.

Дадзеная наша інстытута паказваюць, што амаль паловіна вучняў старэйшых класаў мінескіх школ б'юць шатландыя на сваіх вывазавых (сага да 20 да 40 хвілін). Калі 30 працэнтаў старшакласнікаў кожны дзень не даспае да 30 да 90 хвілін. Амаль трэць частка не пастае выхадзіць хатнія заданні. Аўтар артыкула да спраўдзіў свідраежа, што адна з галоўных прычын гэтага — пера-

гэтыя вельмі слаба рэгламентуе і належна чынам не абмяжоўвае. Напрыклад, у 3-й сярэдняй школе Гродна вучні восьмага класа нават праводзяць паліграфію на студэцкага Іленума ЦК КПСС.

Паведзіліся аб гэтай паліграфіі на старонках «Настаўніцкай газеты» ад 22 сакавіка г. г., класны кіраўнік А. Фінкель мікаеў прыводзіць: «Часамі нам здавалася, што

дама самаабслугоўвання вучні павінны паднісці да пачатку паліграфіі школьнай павесі. Такое «самаабслугоўванне» ніякімі інструкцыямі не прадуладжана.

Перагружэнне школьніка выклікае не толькі вялікае колькасцю ўрокаў, хатніх і пазакласных заданняў, але і рознага роду парушэннямі гігіены і гэтага пазабавілі на вучальнага рэжыму ў школе.

Як вядома, працаздольнасць школьніка на працягу вучальнага дня не забывае аднолькава. Пасля невялікай «рэвэнж» ў пачатку дня, дзеі энергічна працуюць у аўторак і сераду. У наступныя дні іх працаздольнасць значна зніжаецца.

А вось у Краснянскай сярэдняй школе Маладзечанскага раёна, у 2-й сярэдняй школе Маладзечна вучні многіх класаў маюць больш легкія ўрокі ў аўторак і сераду, чым у чацвер і пятніцу.

Урокі працы і фізкультуры даюць магчымасць дзецям пераключыцца з разумовай працы на фізічную і ў нейкай меры спрыяюць адпачынку. Гэтыя ўрокі метаагодна ставіць у другой палове дня, па магчымасці ў другой палове тыдня. Фізікультура пачынае ўносіць у расклад звышнормальна стрэсавыя ўрокі. У некаторых школах ўрокі працы і фізкультуры часта ставіць у пачатку рабочага дня, у першай палове тыдня.

Урокі фізкультуры звышнормальна стрэсавыя ўрокі працы ставіць стрэсавы. Другая паловіна тыдня непразрадна загрузжана больш цяжкімі ўрокамі.

У многіх школах перапытак паміж ўрокамі змяшчаюць да — пачынаюць замест дзесяці, якія — да дзесяці — пятаціх хвілін замест дзесяці — трыццаці. Пры такіх перапынках дзеці не паспяваюць адпачынуцца, класы неўважліва працуюць, школьнікі абедоўра занадта паспешлівы.

Спасылкі на тое, што перапытак скарачэнняў у сувязі са шматзмяненнымі заняткамі, — зусім неабгрунтаваны. У шматлікіх вучальных годзе 64-й і 65-й сярэдняй школы Мінска прававалі ў адну змену, а перапыткі ўсе роўна скарацілі. Сёння ў адну змену праводзіць заняткі 57-й школа. Ва ўсіх іх перапыткі скарачаны. Належна кантролю за перапыткамі няма, і кожны сам сабе заканадаўца.

Стамляюцца дзеці некаторых школ і ад таго, што ім не створаны нармальныя гігіенічныя ўмовы для заняткаў.

Адселець 5-7 гадзінаў за сталом ніякімі і даросламу, нават і на мяккім крэсле. А як дзіцяці, калі дзень для вучняў не менш, як на 2-3 гадзіны. Гэты час ніякі самі выкарыстоўваць для адпачынку і прыны на сваіх павесі.

І апошняе пытанне, якое цесна звязана з паліграфіяй, — арганізацыя ва ўсіх сельскіх школах гарацкіх абед. Гэтае надзёнае пытанне працягвае неадкладна вырашэння. Не скарот, што большасць вучняў сельска-сярэдняй і нават многіх сямігадовах школ, дзе не арганізаваны гарацкі абеды, застаюцца без гарацка харчавання ірэджа на 7-9 гадзінаў. Над гэтым варта сур'ёзна задумацца не толькі нам, настаўнікам, але і праўдлівым калгасам, адміністрацыям саўгасаў, выканкам сельскіх Саветаў і ўсёй грамадскасці.

Трэба, каб у бліжэйшы час ва ўсіх школах дзеці атрымлівалі гарацкі абеды. У сельскіх, асабліва сярэдняй і сямігадовах школах ёсць усе падставы арганізацыі гарацкіх абед на срэдняй і вышэйшай школах, і на фонды за работу вучняў у летне-летні перыяд у калгасе і саўгасе. Так, у Жураўскай сямігадовай нашай гэтае школьнікі атрымалі даход з прышкольнага ўчастка і зрабілі ў саўгасе звыш пяці тысяч рублёў (у старых грошах).

На гэтыя срэды вучні ўсю зіму бясплатна забеспячаны савадкім чаем і булчачкамі. Гэта ж можна зрабіць і ў іншых школах.

І. РАБКОУ, настаўнік Абуцкай СШ Крупскага раёна Мінскай абласці.

іму падсунулі парту не па росту, з вузенькай лавачкай, без спіжкі? У школах рэспублікі вельмі многа дрэнных парт. Размеркаваны парты розных памераў па школах як паліла. 3-за няправільнага чаргавання класу на адных і тых жа партых сядаюць вучні старшакласнікаў, і вучыцца пачатковых класаў.

Нехта сказаў, што Міністэрства асветы БССР не займаецца гэтым пытаннем. Загадаў, інструкцыі і ўкававанні ў школы разаславаў няма. Але ўсё гэта засталася па-за кантролем.

А за правільнае вырашэнне праблемы вучнёўскай мэблі нівоздін дырэктар школы ў рэспубліцы не адзначаны. І нівоздін дырэктар школы не пакараны за збыццкае стаўленне да дырэктары Міністэрства.

Ды і само Міністэрства асветы БССР аб заароў дзіцэй не клапаціцца, як трэба было б. Вось найбольш яркія факты. Дзяржаўны агульнаасвеціц стандарт на школьную парту зацвержаны дзесяць год назад. У 1952 г. Міністэрства асветы РСФСР выдала альбомы з чарцяжамі стандартнай парты. А ў нашай рэспубліцы ўсё працягла вырабляць парты па старых чарцяжах. Мала таго, у 1956 г. чарцяжы не-стандартных парт перамадзілі і зноў разаслаі па раёнах. І толькі па пратэсту нашага інстытута ў канцы мінулага года непрыгодны чарцяжы былі ліквідаваны і заменены новымі. Колькі ж нестандартных парт зроблена пад непарстрым «кіраўніцтвам» самага Міністэрства асветы БССР!

За два апошнія гады ў Мінску пабудавана 13 новых тыповых школ. І ва ўсіх гэтых школах пастаўлены нікуды не варты вентыляцыйныя рашоткі.

Ва ўсіх тыповых школах, пабудаваных за апошнія два гады, у асноўным выйшлі са строю французскія затворы «Амега», і класы неўважліва працуюць.

3-за такіх прыкрых непадалаў школьнікі ірэджа займаюцца ў памяшканнях з дрэнным, цяжкім паветрам. І размова пра гэтыя непадалаў выязеца даўно. Нема яшчэ і інструкцыі аб рэжыме паветра ў школах.

За апошнія гады ў праграмы ўсіх пачатковых класаў унесены каштоўны і патрыятычны «Клопаты пра зародку». Апапедыны вучальным матэрыял уключаны ў кнігі для чытання «Родная мова», выданыя ў РСФСР.

Што ж зрабіла Міністэрства асветы БССР? У праграмы раззая «Клопаты пра зародку» ўключылі, а вучэбны матэрыял за кнігі для чытання выключылі.

У кнізе «Родная мова» — для 3-х класаў, напрыклад, ёсць паўтары дзесяты артыкулаў па пытаннях гігіены. У кнігах для чытання для беларускіх школьнікаў на гэты тэмы няма ні радка.

Характэрны такі факт. Школьны інспектары, якія займаліся на курсах перападрыхтоўкі ў Мінску, цікавіліся, як праводзіць у беларускіх школах вопіт, Раўнае «Клопаты пра зародку». Навальны вучальны матэрыял адрэдактаваў Міністэрства асветы БССР Д. Баршчэўска дала такі загадавы адказ: «Ніякіх асобных урокаў па ахове здароўя вучняў праводзіць не варта. Выкарыстаць матэрыял кнігі для чытання». А ў кнігах такога матэрыялу няма!

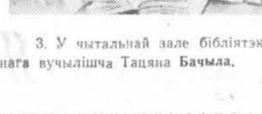
Не клопачыцца як мае быць Міністэрства асветы БССР і аб павышэнні ўзроўню гігіенічных ведаў настаўнікаў. У Расійскай Федэрацыі на ўсіх курсах перападрыхтоўкі кіраўнікоў школ і настаўнікаў, незалежна ад профілю і спецыяльнасці, адрэдактаваны дзесяці гадзінаў на выкладанне школьнай гігіены. А Міністэрства асветы БССР ўсё адно «раздумвае», ці варта вядзецца перамаць вопіт, Раўнае Федэрацыі.

На наш погляд, варта перамаць не толькі гэта, але і звыш адно каштоўнае мерапрыемства, якое рэгулярна праводзіць у РСФСР. Было б вельмі карысна і свечасова правесці рэспубліканскую міжведамасную нараду па ахове здароўя дзіцэй і падлеткаў. У секцыях гэтай нарады можна было б абмеркаваць і праблемы вучальнага плана, і медыцынска-адукацыйнага абслугоўвання школ, і санітарна-тэхнічнага абсталявання школьных будынкаў, і рад іншых пытанняў, звязаных з аховаю здароўя дзіцэй і падлеткаў.

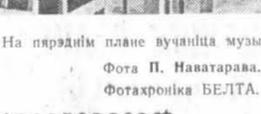
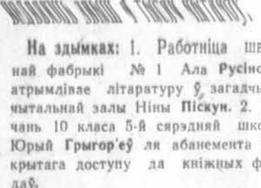
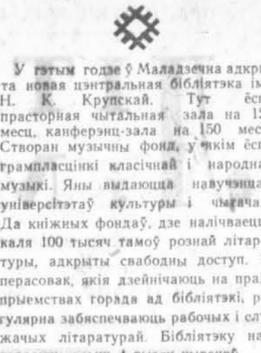
П. АСТАПЕНЯ, дырэктар Беларускага навукова-даследчага санітарна-гігіенічнага інстытута, доктар медыцынскіх навук.

П. ІЗБАВІЦЕЛЕУ, загадчык аддзела школьнай гігіены інстытута.

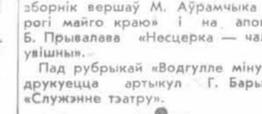
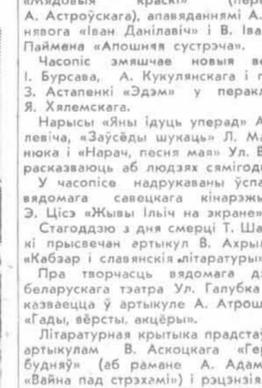
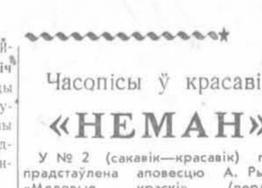
Д. ЛЯШЧЫНСКІ, старшы навуковы супрацоўнік інстытута.

3. У чытальнай зале бібліятэкі. На пераднім плане вучаніца музычнага вучылішча Тацяна Бачма. Фота П. Нававара. Фотатэхнік БЕЛТА.

На здымках: 1. Работніца швейнай фабрыкі № 1 Ала Русеюніч атрымлівае літаратуру ў загадчыні чытальнай залы Ніна Піскун. 2. Вучань 10 класа 5-й сярэдняй школы Юры Грыгор'еў ля абнамента адркрытага доступу да кніжных фондаў.

Часопісы ў красавіку «НЕМАН» У № 2 (сакавік—красавік) проза прадстаўлена аповесцю А. Рыліко «Мядовыя краскі» (пераклад А. Астроўскага), аповяданні А. Лазанова «Іван Данілавіч» і В. Іваноў-Паймана «Апошняе сустрэча». Часопіс змяшчае новыя вершы І. Бурсава, А. Кукулянскага і пэзму З. Астапенкі «Эдэм» у перакладзе Я. Халецкага.

Нарысы «Яны ідуць уперад» А. Бяляцка, «Заўсёды шукаць» Л. Мартынюка і «Наран, песня мая» У. Варно расказваюць аб людзях сямгадоў. У часопісе надрукаваны ўспаміны вядомага савецкага кінарэжысёра Э. Ціса «Яны ідуць уперад». Стэгадзю з дня смерці Т. Шаўчэнкі прысвечаны артыкул В. Ахрыменкі «Кабзар і славянскія літаратуры». Пра творчасць вядомага дзеяча беларускага тэатра Ул. Галубкі расказваецца ў артыкуле А. Агросчанкі «Гды, версты, акцёры».

Літаратурная крытыка прадстаўлена артыкулам В. Скоцкага «Геральд будня» (аб рамана А. Адамовіча «Вайна над стрэхамі») і рэцэнзіямі на зборнік вершаў М. Аўрамчыка «Дарогі маяго краю» і на аповесць Б. Прывалова «Несцерца — чалавек ушчы».

Пад рубрыкай «Водгулле мінулага» друкуецца артыкул Г. Барышава «Служанне тэатру».

ІДЗЕ ДВУХМЕСЯЧНИК ПРАПАГАНДЫ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ

АБЛСПАЖЫЎСАЮЗ МУДРУЕ

Калі паслухаць начальніка аддзела кнігі Брэскага аблспажыўсаюза Міхала Васільевіча Бурдо, можна паверыць, што вобласць літаратурна-адукацыйнага сельскагаспадарчага абслугоўвання кнігамі ў сельскай гаспадарцы — у пухля папцы, якую ён вельмі прапануе паглядзець, куча справаў, звычак, звычак. І ўсё пра гандаль кнігамі.

— Вось, глядзіце, — паказвае М. Бурдо на волькі аркушы паперы, засяены лічбамі. — За чварцты квартал леташняга года пачаў прадаваць кнігі нават перавыканам. Чаго вы хачаце? І сёлага тое самае будзе.

— Ну, а ўсё ж, як з літаратурнай і сельскай гаспадарцы? — Ды што вам скажаць? — на нейкі момант задумаўся Міхал Васільевіч. — Прадаць патрошку. Завазін многа, недапоў у такой літаратуры не адукаваць...

А ілпер пакінем кабінет М. Бурдо. Паслухаем, спецыяліста сельскай гаспадаркі. Старшы агроном Брэскага аблспажыўсаюза І. Капчанав скарэціць:

— Днём з агнём нічога новага не знойдзены пра вырашчванне цукровых буркоў. А ілпер ж у вобласці папярэдняга пасева гэтай культуры. У многіх раёнах не ўпершыню будучы вырашчаны. Вось тут і спатрэбілася б добрая кніжка ці брашура...

Старшы агроном дастала з пэчонай стала кніжку «Вырашчванне цукровых буркоў» В. І. Іванчыка, Б. Еўціхіева і І. Качуркі.

— Азіяна ў нас гэтыя кніжкі, выпушчана тры гады назад, і я не маю дае дастаць. Нешта каліце наш Міхал Васільевіч, калі кажа, што мы зважым сельскагаспадарчай літаратуры. Я ча ста буюць у камандзіроўках і бачу, як гандлююць кнігамі на раёне.

Паслухаем факты, якія паведаміў Р. Капчанав, не ўціснен у карэспандэнцыю. Летась Белдзяржмашавецтва

выпусціла нядрэнную брашуру агронома І. Казака «Вопыт вырашчвання кукурузы ў Брэскай вобласці». І хоць бы адзін экзэмпляр можна было знайсці ў магазінах. Вы даумеце, яе адрозніваў распрацаваў? Дзе там! Проста ўсё тэрмінава завезлі ў бібліятэку літінскага раёна. Ён і праводзіць тады больш годаў. Вельмі часта ўсё тэрмінава патрэбны кнігі ці брашуры трапілі ў адзін раён, а в іншым горах — у адзін магазін. Праз які год вернуцца з гэтай магазіна ў аблспажыўсаюз амаль усе тэрмінава ірэджа выдання кнігі, і М. Бурдо заўважыў, што кнігу не купляюць.

А каб такога не здаралася, вельмі ж проста скажыць хоп-раз у месцы, ці няхай сабе, нават у два месцы, выдучы спецыяліста сельскай гаспадаркі, параіцца, колькі і якой літаратуры завозіць у вобласць.

Зарышце ў любя раён Брэскай вобласці. Пацікаўце сельскагаспадарчай кнігамі. І вам прапануюць выдання 1955, 1956, а т 1951 г. Дзіну даецца, як пэсяя гэтыя М. Бурдо

С. ГАЦІЛА.

Адначыце, таварышы з філармоні!

Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці накіраваў 14 лютага г. г. на імя дырэктара Белдзяржфілармоніі пісьмо групы ўдзельнікаў музычнай самадзейнасці Брэста. Яны працілі, ці неўважліва ўдзель у канцэртах сімфанічнага аркестра Белдзяржфілармоніі, калі ён падае на гастролях у Брэст, каб павысіць сваё майстэрства. У пісьме таксама змяшчалася просьба абмеркаваць гэтыя пытанне а калектывам аркестра і даць адказ.

Аўтары пісьма — настаўнікі, інжынеры, служачыя савецкіх устаноў. Іх просьбы не выклікалі карысліваасці або пагоняй за лёгкай славай.

Пісьмо ў рэдакцыю

На жаль, ужо другі месяц ім не адказвалі. Складлася думка, што па ўсёй перагоднасці яны яшчэ не дараслі да такіх памышляў і ўсё зінтузізам быў пагнашан тым халодкам, якім было сустрэты ініцыятыва актывістаў.

Прапанова таварышаў магла б быць прынята і падтрымана, магла б быць таксама адвернута па раду меркаванняў, але ў кожным гэтым выпадку трэба было б адказаць.

Г. ГАЕУСКІ, Старшы металіст Брэскага абласнога Дома народнай творчасці.

Асноўнае — паўнацэнны ўрок

У бягучым вучальным годзе школы рэспублікі працуюць па новаму вучэбнаму плану. Настаўнік радуе, што ў гэтым вучэбным плане значна месца адведзена прапоўнаму навучанню.

Праўда, новым вучэбным планам павялічана дзеянна і тыднёвая нагрузка вучняў урочнымі пазакласнымі заняткамі. Так, у вучняў 8-10 класаў школ, дзе ўведзена выкладанне спеваў і асноў вытворчасці, кожны дзень па раскладу будзе 6-7 ўрокаў. Цяпер даўжэй памеркуе, колькі часу затрачваюць вучні 8-10 класаў на пазакласную работу, на самаабслугоўванне і на хадзьбу з дому да школы і назад, улічыўшы, скажам, тое, калі яны жывуць ад школы на адлегласці 5-8 кіламетраў, як, напрыклад, большасць вучняў нашай школы. Мы падлічылі: на гэта большасць вучняў затрачывае не менш дзевяць-трох гадзін.

Калі ж улічыць час на падрыхтоўку хатніх заданняў, дык выйдзе, што вучні 5-10 класаў у суткі павінны затрачываць на вучобу не менш 8-11 гадзін, а часам і больш.

Спраўды, жывацтва старанаму вучню выкарыць час схадзіць у кнігу, пачытаць кнігу, дапамагчы бацькам у гаспадарцы.

Такія думка дзевяціці і ў артыкуле В. Шыдлы «У даролага—сямігадзінны рабочы дзень. А ў школьніка?» («Літаратура і мастацтва» ад 10 сакавіка г. г.) узята вельмі прычына пытанне аб прамернай нагрузцы школьніка і хатніх заданняў.

Аднак з некаторымі палажэннямі артыкула неўважліва павялічана. В. Шыдла папракае Міністэрства асветы БССР і І. Ільшчына, які заўважыў, што неўважліва зноў пайшлі на скарачэнне вучэбных праграм. Паводле новых праграм, не так ужо багата часу адводзіцца на ўсё школьнае, асабліва гуманітарнае, дысцыпліны. Пайшлі ж на скарачэнне праграм за лік часу на вучэбнае асноў вытворчасці, наогул на дасягненні палітэхнічнага цыклу таксама неўважліва. І таму, здаецца, сьведражнікі Міністра скажам абрунтаваныя. Праўда, можна дзеінда перагледзець праграмы для сістэматызацыі матэрыялу ў іх.

Як сведчыць практыка работы перадавых школ і настаўнікаў, варта разгараць вучняў ад непаспыханых хатніх заданняў. Гэты шлях, на думку многіх настаўнікаў, і з'яўляецца асноўным. Мы ведаем прыклады, калі некаторыя настаўнікі адмовіліся ад хатніх заданняў вучням або скарацілі іх. Веды вучняў ад гэтага не зніклі.

Нарэдка ў школьнай практыцы бывае, што вучань быў на ўроку, здаецца, слухаў тлумачэнне настаўніка, але вась праз два-тры дні на чарговым уроку заўважыў: «Нічога не ведаю». Выходзіць, урок вучню нічога не даў. Гэта часам бывае не толькі на віне вучня, але і настаўніка, які правёў неўважлівым і не прымушч вучня асэнсавана непарэзана на занятках праграмы матэрыял.

Чым растлумачыць, што Пітэр часта атрымлівае двойкі? — падчас пачытаць ў настаўніка дырэктар або вучыць.

— Урокі не вучыць... Хатнія заданні не выконвае, таму і паспяховасць дрэнная і ірэджа інтэлекту.

Безумоўна, у выкаваных настаўніка ёсць пэўная доля праўды. Калі вучань старанна рыхтуе заданні, ён будзе лепш вучыцца. Але ж шч з'яўляецца гэта галоўным у асноўнае праграмы матэрыялу? Асноўнае тут — паўнацэнны ўрок.

Вось два вучні з аднаго і таго ж дзесятага класа. Вучаніа Н. старанна рыхтуе ўрокі, выконвае заданні, аднак веды не амаль па ўсіх прадметах, бо яна толькі «завучывае», а не асэнсавана вучэбны матэрыял. Праўда, Н. лічыцца паспяваючай па ўсіх прадметах, бо настаўнікі робяць вучаніцу «скідакі», улічыўшы, што старанна. Вучаніа І. жыць і наведвае школу за 7 кіламетраў, дома многа працуе па пэўнаму плану. Вучаніа І. на гэта большасць вучняў затрачывае не менш дзевяць-трох гадзін.

Калі ж улічыць час на падрыхтоўку хатніх заданняў, дык выйдзе, што вучні 5-10 класаў у суткі павінны затрачываць на вучобу не менш 8-11 гадзін, а часам і больш.

«Хлопчык, а дарослы чалавек». Ці падумаў класны кіраўнік, колькі сіл і часу трэба патраціць падалетку, каб публічна выступіць з такім адказным пададэманам?

Калі вернецца А. Фінкелю, дык сваімі паліграфіямі, яны давалі вучням 7 класа да таго, што тыя, апроч ціннерскіх і папэ, чытаюць і адналічавыя рэспубліканскія і савадніцкія газеты, і не проста чытаюць, як мы дарослыя, а ўсё ядуць шматкі, «дзе каротка запісваюць факты, арфаміны, цытаты, лічбавыя дадзеныя і іншы». Сшытыя гэтыя «каб паэзіяны непрыемныя сюрыясы», правараюцца... старшыней савета атрады і старшарамі класа!

Навосты «Настаўніцкай газеты» папулярызавалі такія метады пазакласных заняткаў, якія вядуць да недапушчальнай перагружкі школьнікаў?

Ішы раз звальваюць адказную справу з хворай галавы на здаровае. І гэты ўпарта не забываюць органы народнай асветы. Калі педагог не здолеў навучыць таго ці іншага школьніка, дык да яго «прымаюць вачос» (выдаць, як больш вопытнага) аднакласніка. У Самхалавіцкай сярэдняй школе Мінскага раёна класны кіраўнік ўпарта дамагаецца ад вучняў рэзультатаў, чаму іх «адрэдактаваў» так і не выпрацілі двоек па геаграфіі і німешкай мове?

Дапамагчы адстаговым вучням — свята абавязак педагогаў. Навосты ж такі складаны абавязак дарослых ускладняе на маленькія плечы дзіцяцей? Ці не час Міністэрству асветы БССР выраза вызначыць сваю палітыку ў гэтым пытанні. Бо добраахотніцкі ў гэтым «шэфствае», як правіла, няма ні кроплі.

Далей, самаабслугоўванне ў школах. Гэта справа патрэбная і правільная. Яно не павінна быць перагружкі дзіцэй толькі пры асобнай і зладжанай арганізацыі. У дырэктывах па ўвядзенню самаабслугоўвання рэкамендавалася шырока ўжываць тэхніку — пиласоны, падавы і г. д. А ў многіх школах вучням пакуль яшчэ не далі нават простых падаў — ануцарымальнікаў, якія маюць прыраўняцьчы. У 2-й сярэдняй школе Маладзечна пад выгля-

дзень для вучняў не менш, як на 2-3 гадзіны. Гэты час ніякі самі выкарыстоўваць для адпачынку і прыны на сваіх павесі.

І апошняе пытанне, якое цесна звязана з паліграфіяй, — арганізацыя ва ўсіх сельскіх школах гарацкіх абед. Гэтае надзёнае пытанне працягвае неадкладна вырашэння. Не скарот, што большасць вучняў сельска-сярэдняй і нават многіх сямігадовах школ, дзе не арганізаваны гарацкі абеды, застаюцца без гарацка харчавання ірэджа на 7-9 гадзінаў. Над гэтым варта сур'ёзна задумацца не толькі нам, настаўнікам, але і праўдлівым калгасам, адміністрацыям саўгасаў, выканкам сельскіх Саветаў і ўсёй грамадскасці.

Трэба, каб у бліжэйшы час ва ўсіх школах дзеці атрымлівалі гарацкі абеды. У сельскіх, асабліва сярэдняй і сямігадовах школах ёсць усе падставы арганізацыі гарацкіх абед на срэдняй і вышэйшай школах, і на фонды за работу вучняў у летне-летні перыяд у калгасе і саўгасе. Так, у Жураўскай сямігадовай нашай гэтае школьнікі атрымалі даход з прышкольнага ўчастка і зрабілі ў саўгасе звыш пяці тысяч рублёў (у старых грошах).

На гэтыя срэды вучні ўсю зіму бясплатна забеспячаны савадкім чаем і булчачкамі. Гэта ж можна зрабіць і ў іншых школах.

І. РАБКОУ

